

Eilef Steinar Revheim

Norge og EU i Arktis

En casestudie av Norge og Den europeiske union sine policydokumenter om Arktis

Bacheloroppgave i Europastudier med statsvitenskap

Veileder: Tobias Etzold

Mai 2022

Eilef Steinar Revheim

Norge og EU i Arktis

En casestudie av Norge og Den europeiske union
sine policydokumenter om Arktis

Bacheloroppgave i Europastudier med statsvitenskap
Veileder: Tobias Etzold
Mai 2022

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for historiske og klassiske studier

Kunnskap for en bedre verden

Abstract

The Arctic has since the mid-2000s been the subject of increased geopolitical interest. The region has developed into an arena for international cooperation, but at the same time one sees a potential for conflict related to resource utilization. Both Norway and the EU have their own policies aimed specifically at the Arctic. While the EU is seeking to become a geopolitical player in the Arctic, Norway is already one of those established in the region. Based on the Arctic as a political and geographical area of interest, this thesis seeks to see what challenges may arise from the various policies Norway and the EU pursue. It has recently been seen that different assumptions between the two have led to the various policy areas colliding. Both in terms of sovereignty and resource management.

Sammendrag

Arktis har siden midten av 2000-tallet vært gjenstand for økt geopolitisk interesse. Regionen har utviklet seg til å bli en arena for internasjonalt samarbeid, men samtidig ser et konfliktpotensial relatert til ressursutnytting. Både Norge og EU har hver sin politikk rettet spesifikt mot Arktis. Mens EU søker å bli en geopolitisk aktør i Arktis, er allerede Norge en av de etablert i området. Med utgangspunkt i Arktis som politisk og geografisk interesseområde søker denne oppgaven å se hvilke utfordringer som kan komme av den ulike politikken Norge og EU fører. En har i senere tide sett at ulike forutsetninger mellom de to har ført til at de ulike politikkområdene har kollidert. Både når det gjelder suverenitetsområde og ressursforvaltning.

Innholdsfortegnelse

List of Figures	ix
List of Tables	Feil! Bokmerke er ikke definert.
List of Abbreviations (or Symbols)	Feil! Bokmerke er ikke definert.
1 Innledning	11
1.1 Tidligere forskning.....	12
2 Konsept og avgrensning	13
3 Metode.....	15
4 Empirisk grunnlag	16
4.1 Nordområdemeldingene	16
4.1.1 St. meld. nr. 30 (2004-2005) Muligheter og utfordringer i nord.....	16
4.1.2 Meld. St. 7 (2011-2012) Visjon og virkemidler	17
4.1.3 Nordområdestrategi – mellom geopolittikk og samfunnsutvikling.....	18
4.1.4 St. Meld. 9 (2020-2021) Mennesker, muligheter og norske interesser i nord 18	
4.2 Analytisk perspektiv på nordområdemeldingenes utvikling	18
4.3 Kommunikasjonene	19
4.3.1 The European Union and the Arctic Region (2008).....	20
4.3.2 Developing a European Union Policy towards the Arctic Region (2012)	20
4.3.3 An integrated European Union policy for the Arctic (2016).....	21
4.3.4 A strong EU engagement for a peaceful, sustainable and prosperous Arctic (2021) 21	
4.4 Analytisk perspektiv på kommunikasjonenes utvikling.....	22
5 Diskusjon	24
5.1 Petroleumsnæringen.....	24
5.1.1 EUs økende miljø-press	24
5.1.2 Nye vinder i Europa.....	26
5.2 Svalbard	27
5.2.1 Svalbardtraktaten og Havrettskonvensjonen.....	27
5.2.2 Krabbekrangel i et større perspektiv	27
5.2.3 Hvem har interesse områdene rundt Svalbard?.....	28
5.3 Funn	29
6 Konklusjon.....	30
7 Kildeliste	31

List over figurer

Figur 1: Definitions of the Arctic region, 2022. Av Arctic Monitoring & Assessment Programme. Hentet fra: https://www.amap.no/documents/doc/definitions-of-the-arctic-region/248	13
Figur 2: Norske felt i- og godkjent for utvinning i Barentshavet - Polarsirkelen markert med rød sirkel, 2022. Av Oljedirektoratet. Hentet fra: https://factmaps.npd.no/factmaps/3_0/	24

1 Innledning

De arktiske områdene har de siste tiårene vært gjenstand for økende interesse fra politikere og beslutningstagere internasjonalt. Med smeltingen av havisen har nye muligheter for handelsruter dukket opp. I tillegg er det blitt mulig å utvinne naturressurser som tidligere ikke var tilgjengelig. Samtidig presses naturvern og bærekraftig utvikling av områdene. Den økte interessen ser en militært, økonomisk og i form av bekymringer for klima. Militært og geopolitisk ser en interesse blant annet gjennom North Atlantic Treaty Organization (NATO) sitt økte fokus i nord, med ny maritim doktrine og nytt NATO-kontor for Nord-atlanteren på Grønland (Bouffarda & Rodmanb, 2021, s. 167). På områder som bærekraftig utvikling, forskning og handel ser en at Den europeiske union (EU) har en voksende interesse for området (European Commission & High Representative 2008, s. 2). En ser også voksende asiatiske, og spesielt kinesisk interesse i området. Dette er primært kommersielt, og handler om skippassasje i nord (Wergeland, 2010), og tilgang til enkelte resurser (Skaggestad, 2014, s. 13). Til sist er Russland også en sterk interessepart i regionen i kraft av sin geografiske plassering. Russland har imidlertid lenge vært opptatt av Arktis, og fortsetter å holde det som et geopolitisk interesseområde i sine ambisjoner om regionalt hegemoni (Paul & Swistek, 2022, ss. 2, 5-6).

Arktis har tidligere ikke vært et interesseområde for mange stater, og har heller fungert som en buffersone mellom stormakter som Storbritannia, Russland og USA (Paul & Swistek, 2022, ss. 5, 8). Delvis på grunn av det lave spenningsnivået etter den kalde krigens slutt har de nærliggende statene kunnet samarbeide godt. Dette ha vært en forutsetning for langsiktig stabilitet i Arktis, som igjen har gjort det mulig å utvikle godt regulerte bi- og multilaterale avtaler (Hoel, 2020, ss. 501-604). En slik tilnærming er ikke gitt, og skiller seg blant annet kraftig fra statene rundt Sør-Kina-havet ved forvaltning av ressurser og håndhevelse av folkeretten. Forvaltningen av ressursene i havområdene rundt Arktis fungerer godt (Hoel, 2020), og Barentshavet blir beskrevet av Det norske utenriksdepartementet som «det best forvaltede fiskeriområdet i verden» (Norsk utenrikspolitisk institutt NUPI, 2019, 19:10).

For Norge er Nordområdene det viktigste utenrikspolitiske og strategiske satsningsområdet (Regjeringen, 2022), og har gjennom ulike stortingsmeldinger, rapporter og proposisjoner gjort seg gjeldene. Stortingsmelding 9 (2020-2021) - *Mennesker, muligheter og norske interesser i nord* – er den seneste utgaven av norske myndigheters tydeliggjøring av norske interesser i arktisk. Til tross for at Arktis tidligere ikke har vært et interesseområde for EU (Wegge, 2012, s. 13), har området fra midten av 2000-tallet fått en voksende politisk posisjon fra unionens side. De har de siste femten årene utviklet en arktiskpoltikk – som blant annet kommer til uttrykk gjennom såkalte *joint communication(s)*. Den første kom i 2008, og siden har det kommet ytterligere tre, henholdsvis i 2012, 2016 og 2021. Disse er på langt nær så omfattende i størrelse, omfang og politisk betydning som de norske nordområdemeldingene er for Norge, men de gir et bilde av at EU også ser interesse av å være til stede i Arktis.

Denne oppgaven søker å kartlegge utvikling hver part har hatt siden de begge startet å produsere policydokumenter om temaet på 2000-tallet. Videre vil oppgaven analysere utviklingen, og diskutere aspekter som har konfliktpotensial. Problemstilling for denne oppgaven blir dermed:

Hvordan har den norske og den europeiske politikken utviklet seg på det arktiske området, og hvilke utfordringer har Norge i møte med den europeiske politikken?

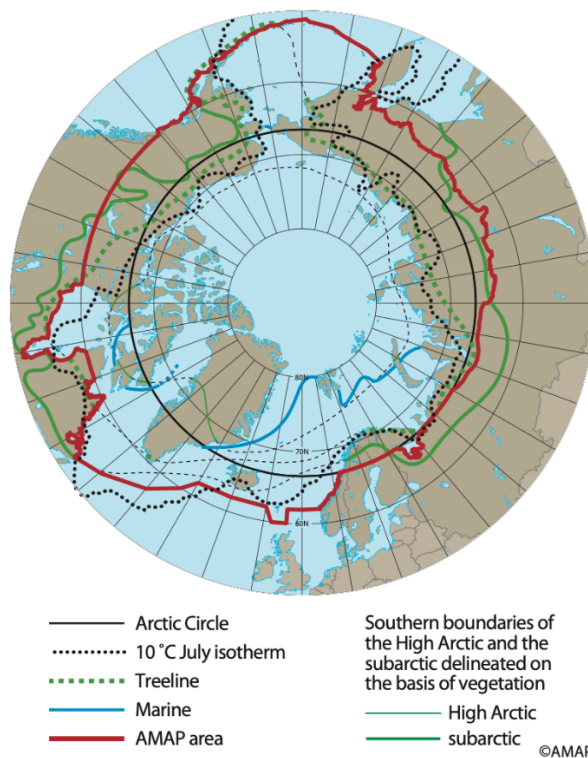
Oppgaven vil først gi en gjennomgang av begreper og tidligere litteratur på feltet, samt gjennomgå hvordan området Arktis kan brukes og forstås som konseptuell tilnærming og grunnlaget for oppgaven. Dernest vil den forklare metode for oppgaven. Videre vil den gjennomgå den europeiske og den norske politikken fra 2004 frem til i dag. Etter hver del vil det følge en analyse av utviklingstrekkene til nordområdemeldingene og kommunikasjonene. Avslutningsvis vil to interessekonflikter mellom Norge og EU bli diskutert.

1.1 Tidligere forskning

Det har i de 10-15 siste årene vært skrevet utfyllende om de arktiske områdene som geopolitisk interesseområdet. Fokuset har vært på International samarbeid (Østerud & Hønneland, 2014), resurs og ressursforvaltning med spesielt fokus på fisk og skalldyr (Østhagen & Raspotnik, 2019; Hoel, 2020; Raspotnik & Østhagen, 2020), og EU sinn plass i Arktis (Raspotnik, 2018; Offtedal, 2011). I denne oppgaven vil litteraturen aktivt bli brukt gjennom oppgaven for å underbygge relevante påstander og poenger.

2 Konsept og avgrensning

Oppgaven vil bruke konseptet Arktis som et politisk og geografisk interesseområde for å se på norsk og europeisk interesse for området. Det geografiske området Arktis blir som oftest, også i denne oppgaven, definert som hav- og landområdene mellom Nordpolen og polarsirkelen (St. Meld. Nr. 7 (2011-2012), s. 9-10; European Commission & High Representative 2008, s. 2). Likevel er ofte definisjonen fleksibel og noe flytende. Eksempelvis opererer de seks arbeidsgruppene til *Arktis Råd* med hver sine litt ulike definisjoner (Raspotnik, 2018, ss. 31-33, 41-45). En kan dermed si det er en generell forståelse av områdets omfang, men at yttergrensen flyter noe avhengig av hvilke interesser hver enkelt aktør har (Steninberg, Tasch, Gerhard, Keul, & Nyman, 2015, s. 12). Et videre begrep er *nordområdene*, et begrep som primært er brukt i norsk sammenheng av norske aktører. Utrykket «... har sitt utspring i de politiske satsingene som fant sted gjennom de to forrige meldingene og flere påfølgende strategidokumenter. Begrepet er særlig forbundet med ivaretagelse av norske interesser gjennom ulike satsinger og grenseoverskridende samarbeid på Nordkalotten og i Barentsregionen.» (St. Meld. Nr. 7 (2011-2012), s.10). Begrepets geografiske område er noe ulikt det av Arktis, altså land- og havområdene fra Sør-Helgeland i sør til Grønlandshavet i vest og Petsjorahavet i øst, men for denne oppgaven vil det ikke være hensiktsmessig å skille mellom de to, utover at nordområdene primært er et begrep brukt av norske aktører for å beskrive norsk politikk rettet mot de norske arktisområdene.

Figur 1: Definitions of the Arctic region, 2022. Av Arctic Monitoring & Assessment Programme. Hentet fra: <https://www.amap.no/documents/doc/definitions-of-the-arctic-region/248>

Det siste 10-året har Arktis blitt et senter for verdensomfattende politikk (Heininen & Southcott, 2010, s. 2). Det er et område i endring, hovedsakelig drevet frem store klimaendringer assosiert med global oppvarming (Young, 2009, s. 424), og sosioøkonomiske hendelser, grunnet globalisering, som begge indikerer en ny æra av politiske og økonomiske interesser i Arktis (Young, 2010, ss. 168-169). To hendelser som inntraff omtrent på samme tid i 2007, kan sees på som vippepunktet for når Arktis ble et geopolitisk interessepunkt; plantingen av et russisk flagg 4000 meter under Nordpolen, og rekordlite havis i Arktis (Raspotnik, 2018, s. 46).

Smeltingen av polisen har ført til et kappløp for å sikre nye territorier og resurser (Borgerson, 2008, s. 63). Disse områdene er angivelig fanget i et miljø preget av svak regulering som fører til anarkiske tendenser (Raspotnik, 2018, s. 30). Dette kom også til uttrykk i Europaparlamentet sin resolusjon om Arktis fra 2008 (European Parliament, 2008). De store diskusjonene om den videre utviklingen av Arktis, som bokstavelig talt åpens opp som følge av issmeltingen, tiltrekker seg ikke lenger kun oppmerksomhet fra de nordlige aktørene, men også utenfor de arktiske områdene (Knecht & Keil, 2013, ss. 178-179). Arktis har blitt en arena ikke bare for forskning, men også for politikk (Palosaari, 2011, ss. 16-17) – grunnet kunnskapen om det arktiske klimaets påvirkning på resten av verden så flere land det som en utslagsgivende faktor å involvere seg mer i utviklingen og reguleringen av området (Raspotnik, 2018, s. 58).

Det skiller seg ut tre hovedgrunner til at Arktis har fått økt geografisk og politisk tyngdekraft. Den første og til dels betingede faktoren for de to andre, er klimaendringenes påvirkning på havisen. De følgende er henholdsvis tilgang til tidligere uoppdagede eller utilgjengelige resurser, og sist nye skipspassasjer til og fra Asia. Det ble i 2008 antatt at 13% av verdens uoppdagede oljeressurser og 30% av verdens gassressurser finnes i Arktis (Østhagen A. , 2011, s. 10). I tillegg har regionen store verdifulle råvarer og store fiskeressurser (Raspotnik, 2018, ss. 52, 56-57). Når det gjelder skipspassasje er det primært kommersielt, og handler om passasje i nord. For handelsskip som seiler fra Øst-Asia til Europa vil dette bli betydelig kortere reisevei og besparelse av drivstoff (Wergeland, 2010).

En kan forankre interessen for Arktis i ulike *international relations* teorier. Ut ifra et generelt realistisk perspektiv handler det om å skaffe eller bevare staten tilgang til de resurser som er i de arktiske områdene, enten det er snakk om petroleum, mineraler eller tilgangen til nye handelsruter - *raison d'état* (nasjonens interesser) (de Carvalho & Leira, 2020, s. 60). Fra et liberalistisk perspektiv skyldes det lave spenningsnivået i regionen aktørenes evne til samarbeid økonomisk og politisk for best utnyttelse av ressursene i regionen (Nye Jr & Welch, 2014, ss. 71-75). Et eksempel på dette er felles regulering av torskebestandene for å unngå overfiske og utryddelse.

3 Metode

Oppgaven er en kvalitativ casestudie av den norske og europeiske arktiske politikken. En kvalitativ tilnærming gir grunnlag for at en kan fordype seg og utføre en grundig analyse av fenomenet som studeres (Thagaard, 2018, s. 12). Oppgaven er en casespesifikk dokumentstudie hvor dataene baseres på offentlige dokumenter. Dokumentstudier som metode er et godt redskap om en skal analysere eksisterende dokumenter, enten gjennom rene dokumentstudier eller gjennom sekundærdata som tidligere forskning (Tjora, 2017, ss. 183-184). Denne oppgaven vil fokusere på primærkilder som grunnlag i datamaterialet. I empirien vil det bli sortert ut likheter og ulikheter som er relevant for oppgaven slik at datagrunnlaget for analysen er tydeligere (Johannessen, Rafoss, & Rasmussen, 2018, s. 23). Oppgaven vil også basere seg på forskningsdokumenter og medier for å aktualisere dataene. Arktisk politikk er et tema som de siste 10-15 årene har vært mye studert (Raspotnik, 2018, s. 29), og oppgaven kan derfor ta nytte av en del av disse studiene.

Ettersom det er mange institusjoner og aktører som er direkte eller indirekte involvert i utviklingen av den arktiske politikken, både i Norge og EU, er det nødvendig å gjøre begrensning av policydokumentene som blir langt til grunn for den empiriske analysen (Thagaard, 2018, ss. 54-56). Det mest nærliggende har derfor vært å velge ut den serien dokumenter som spesifikt omhandler temaet. I dette tilfellet er det de norske nordområdemeldingene og Europakommisjonen (heretter Kommisjonen) og Unionens høy-representant for utenriks- og sikkerhetspolitikk (heretter HR) sine kommunikasjoner om Arktis. Oppgaven søker å se politikken utvikling over tid, og vil derfor se på policydokumentene som har blitt produsert i tidsperioden fra 2004 frem til i dag. En bør likevel være bevisst en del av de utfordringene som er knyttet til avgrensingen som er gjort. Tidsperioden som er satt speiler i liten grad den utviklingen nordområdene hadde som nesten eksklusivt strategisk militært området frem til den kalde krigens slutt. Videre er policydokumentene i hovedsak basert på mål og visjoner. Det kan derfor være krevende å skille ut hva som faktisk kan ha reel virkning og hva som *pynter* på politikken. Avslutningsvis er det også viktig å nevne at policydokumentene fra kommisjonen og HR er forslag til felles politikk, og derfor er det ikke nødvendigvis gitt at dette blir fast politikk for hele Unionen.

4 Empirisk grunnlag

4.1 Nordområdemeldingene

Den moderne nordområdepolitikken tok opprinnelig utgangspunkt i en serie policydokumenter om Arktisk tematikk som kom etter tusenårsskifte (Pedersen & Skagestad, 2020, ss. 492-493). Den baserte seg på de prioriteringene og avveiningene som ble lagt frem på debattene og høringsuttalelsene som kom i kjølvannet av NOU 2003: *Mot Nord! Utfordringer og muligheter i nordområdene*. De følgende policydokumentene bygde videre på dette grunnlaget. Slik kunne nordområdepolitikken bli sett på som en stegvis utvikling (Angell, 2010). I tillegg ble nordområdepolitikken gradvis bredere ved at flere tema og politikkkfelt ble inkludert (Angell, 2010). Hovedlinjen til norske myndigheter baserer seg på ønske om videre utvikling av et multi- og bilateralt samarbeid for å sikre norske interesser i Arktis:

Norge skal, gjennom aktiv bruk av naturressurser, offensiv utenrikspolitikk og strenge miljøkrav gjøre nordområdene til et foregangsområde for bærekraftig utvikling, der kultur og natur danner grunnlaget for nyskapende næringsvirksomhet og samarbeid mellom nasjoner (NOU 2003: 32, s.9).

4.1.1 St. meld. nr. 30 (2004-2005) Muligheter og utfordringer i nord

Ressursforvaltningen er nordområdemeldingens største interessepunkt, og petroleumsindustrien blir en signifikant del av denne politikken. Den tunge satsningen på olje og gass er tydelig gjennom hele stortingsmeldingen, og blir av Professor Frank Aarebrot forklart som naturlig: «Nordområdesatsingen er ikke et distriktpolitisk tiltak for å hjelpe Finnmark, det er en nasjonal politikk for å sikre olje og gassressursene i nord» (Aarebrot, 2008). Det legges videre i meldingen mye vekt på at det kan, og bør samarbeides med Russland for å utvinne og forvalte resursene i Barentshavet. Dette gjelder også fiske, som blir beskrevet som viktig for sysselsetting, verdiskapning og bosetning i nord. Forholdet til Russland kan sees på som den røde tråden i nordområdesatsingen (Gjerde & Fjæstad, 2013, s. 388), og et godt samarbeid blir i avslutningen av stortingsmeldingen beskrevet som en av to pilarer Regjeringen ønsker å bygge norsk nordområdepolitikk på (Meld. St. 30 (2004–2005), s. 33).

Utfordringene stortingsmeldingen fokusere på er i hovedsak potensielle vansker med å kombinere petroleumsvirksomhet og naturvern. Miljømessig blir det lagt stor vekt på – det som kan oppfattes som svake – reguleringer og forsiktighet. Det blir heller ikke presentert konkrete tiltak og mål (med et unntak – *samarbeid om atomsikkerhet*, som presenterer klare mål og tiltak, samt tidligere progresjon), men det understrekes at en trenger mer kunnskap og forskning på de miljømessige utfordringene i Arktis (Meld. St. 30 (2004–2005), s. 6, 14-18, 25-28). Merkbart – spesielt i dagens kontekst – er den sikkerhetspolitiske analysen til meldingen; Det handler i hovedsakelig om uavklarte folkerettslige spørsmål langs grensen til Russland. Her er det igjen fordelingen og

utvikling av ressurser som står sentralt (St. meld. nr. 30 (2004–2005), s. 7). Et tilknyttet aspekt ved meldingen er Svalbard og de folkerettslige spørsmålene på norsk kontinentalsokkel (St. meld. nr. 30 (2004–2005), s. 20-23). Svalbard blir vurdert som strategisk viktig av norsk myndigheter, og Regjeringens mål for området er basert på det som har ligget fast i lang tid:

Regjeringens overordnede mål for svalbardpolitikken er en konsekvent og fast håndhevelse av suvereniteten, korrekt overholdelse av Svalbardtraktaten og kontroll med at traktaten blir etterlevd (St. meld. nr. 30 (2004–2005), s. 20).

Selve kjernen av denne nordområdemeldingen er å *sikre politisk stabilitet og bærekraftig utvikling i nord* (St. meld. 30 (2004–2005), s. 7). Nord-Norges deltagelse og utvikling er viktig i meldingene, og store deler av den legger frem mål for hvordan utviklingen i nord best kan skje. Dette gjelder for videre utvikling av urbefolkningens rettigheter, lokalmiljøet, miljøvern og ressursforvaltning eller eksempelvis utvikling av transportmuligheter. Det som meldingen bærer preg av, er at denne politikken er basert på den mulige fremtidige petroleumsdriften, enten i form av at det blir påvirket av eller påvirker den.

4.1.2 Meld. St. 7 (2011-2012) Visjon og virkemidler

Etter Stoltenberg II-regjeringens sitt inntog høsten 2005 ble nordområdene definert som «Norges viktigste strategiske satsningsområde i årene som kommer» (Regjeringen Stoltenberg II, 2005). Nordområdepolitikk skiftet også fra nesten utelukkende å være utenriks- og sikkerhetspolitikk, til å også å handle om «en bred og langsiktig mobilisering av egne krefter og ressurser for utvikling av hele vår nordlige landsdel» (Utenriksdepartementet, 2006).

En ser mange av de samme hovedpunktene og prioriteringene som i forrige melding. Likevel skiller meldingen seg ut på en del punkter når det kommer til politikken virkeområde. Utviklingen skulle ikke lengere bare skje til sjøs, men også der folk bodde – innenriks (Pedersen & Skagestad, 2020, s. 491). Det kommer tydeligere fram i denne meldingen at Norge ønsker å også involvere andre ikke arktiske aktører, blant annet EU, samt lene seg enda mer på andre partnere i Arktisk råd. I forrige melding var Barentssamarbeidet den viktigste politiske plattformen for Norge. I 2012-meldingen blir de omtalt som mer likeverdig (Meld. St. 7 (2011–2012), s. 68-88).

Videre ser en et merkbart skifte i nordområdepolitikken tyngdepunkt. I denne meldingen er det et større fokus på de miljø- og forvaltningspolitiske utfordringene som er en følge av global oppvarming (Meld. St. 7 (2011–2012), s. 91-101). Det kan påstås at denne meldingen er mer diversifisert enn den forrige. Dette gjelder for det første utvinning og forvaltning av naturressurser, der det eksempelvis er økt fokus på fiskenæringene, samt fornybar energi som vind- og bølgekraft (Meld. St. 7 (2011–2012), s. 14). For det andre med tanke på hvilke samarbeidspartnere en ønsker å jobbe med i nord.

4.1.3 Nordområdestrategi – mellom geopolitikk og samfunnsutvikling

Etter at Stoltenberg II-regjeringen kom med nordområdemeldingen sin i 2011 gikk det 9 år før Solberg-regjeringen kom med en oppdatert melding. I mellomtiden ble det produsert ulike policydokumenter, blant de *Nordområdestrategi – mellom geopolitikk og samfunnsutvikling* fra 2017 (Utenriksdepartementet & Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2017). Spesielt her er fragmenteringen av eierskapet til politikkområdet, ved at også Kommunal- og moderniseringsdepartementet var med på å produsere Nordområdestrategien, samt at fokuset hadde skiftet til hjemlig siktemål som i hovedsak handlet om næringsutvikling i Nord-Norge (Skagestad, 2017). Som følge av endringene har andre forhold enn utenrikspolitikk formet strategien (Pedersen & Skagestad, 2020, s. 494). Den mer innenriksrettede vinklingen ser en blant annet i dens problematisering av tilgang til kompetent arbeidskraft for bedrifter i Nord-Norge (Utenriksdepartementet & Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2017, s. 9).

4.1.4 St. Meld. 9 (2020-2021) Mennesker, muligheter og norske interesser i nord

I et tilbakeskuende blikk anerkjenner meldingen at det er endrete forutsetninger for utvikling og politikktutforming i Nordområdene (St. Meld. Nr. 9 (2020-2021), s. 12). Sammenlignet med 2004 sin håpefulle iver etter et nytt petroleumseventyr i nord, ser denne meldingen vel så store problemer som muligheter. Globalt ser meldingen to perspektiver som endrer forutsetningene for utvikling. For det første Russlands militære aggresjon med annekteringen av Krim-halvøya i 2014. Dette setter begrensinger for samarbeidet (St. Meld. Nr. 7 (2011-2012), s. 26). For det andre blir de klimatiske utfordringene verden står ovenfor trukket frem. Dette er spesielt tydelig at norske myndigheter ser at olje- og gassnæringen i lengede ikke er kompatibelt med dette, samtidig som de trekker frem at nye mulighet skapes for bærekraftig teknologi- og næringsutvikling i nord (St. Meld. Nr. 7 (2011-2012), s. 12). I meldingen settes den globale oppvarmingen (klima og miljø) inn i et lokalt perspektiv – i tråd med den innenrikspolitiske linjen de siste meldingene har hatt. Der de trekker inn både faren for arktiske arter og økosystemer, og fare for lokalsamfunn og urfolks levemåte og kultur (St. Meld. Nr. 7 (2011-2012), s. 14).

4.2 Analytisk perspektiv på nordområdemeldingenes utvikling

De fire klart største utviklingstrekkene fra den første nordområdemeldingen i 2004 frem til 2021 er (I), et gradvis skifte i nordområdepolitikken omfang og tyngdepunkt fra utenriks til innenriks. (II) Endringen av prioriteringen rundt ressursnæringene i Nord-Norge, og som følge av det en politisk ønsket og insentivdrevet diversifisering av næringslivet. (III) En endring i fokuset på miljø- og bærekraftig utvikling, fra i 2004 å virke som en ettertanke, til i 2021 å være hovedlinjen i meldingen. Avslutningsvis ser en (IV) at regjeringen(e) har utvidet horisonten for hvilke aktører en ser som aktuelle samarbeidspartnere i Arktis. På den andre siden er de to klart mest stabile faktorene i policydokumentene, hevdelse av retten til Svalbard og dets områder, og arbeidet knyttet til forholdet til Russland.

Norges gradvise diversifisering av resursnæringen har en klar sammenheng med klimaendringene. Det blir med tiden tydelig at Nordområdepolitikken prøver å holde både petroleumsinteresser og klimahensyn sammen, og balansere næringsutvikling og klimatiltak innenfor meldalingenes rammer. At norske myndigheter posisjonerer seg slik handler nok både om klimaspørsmålet innad i Norge, men også de prioriteringene andre aktører legger til grunn for Arktis.

Gjennomgående i meldingene er den gradvise endringen i hvilke samarbeidspartnere Norge løfter frem. Endringen bør blant annet sees i sammenheng med det noe utfordrende samarbeidet med Russland, og Kremles manglende vilje til demokratisering (Gjerde & Fjæstad, 2013, s. 389). Med det anerkjenner meldingen at den optimismen for Russland en så etter murens fall – typisk billedliggjort med Fukoyama sin *the end* (Fukoyama, 1989) – var erstattet med større realisme (St. Meld. Nr. 7 (2011-2012), s. 10). Annekteringen av Krim i 2014 kan mulig sees på som vendepunktet for norsk-russisk samarbeid, men slik det alt kom til uttrykk i Meld. St. Nr. 7 (2011-2012) var det allerede krevende. En kan i tillegg hevde at den økende interessen fra aktører utenfor de arktiske områdene, og endringer i verdensordenen også påvirker norsk posisjonering.

En kan spekulere i at den innenrikspolitiske endringen dels er et resultat av den sterke kritikken nordområdesatsingen hadde fått fra 2005 og fremover. Denne kritikken var rettet mot nordområdemeldingens manglende evne til å inkludere de landbaserte næringene og lokalsamfunnene rundt. Politikken ble av mange opplevde som preget av manglende tiltak og lite konkrete mål (Asvall, Berg, & Norum, 2006), og sto ikke (særs ikke innenriks) til forventingen som var bygget opp som følge av regjeringens uttalte nordområdesatsing (Gjerde & Fjæstad, 2013, s. 385). Videre ble utviklingen til nordområdesatsingen beskrevet som at den «... vitner om en slags politisk helgardering» (Pedersen & Skagestad, 2020, s. 495). At meldingene stadig har blitt større kan underbygge denne påstanden. Det kan altså være et politisk behov for å svare den endrete forståelse av nordområdebegrepet en har sett (Steinveg & Medby, 2020).

4.3 Kommunikasjonene

I prinsippet begynte EU å utvikle en arktisk politikk i mars 2008 med «Klimaendringer og internasjonal sikkerhet». Det dokumentet fremhevet den økende geopolitiske betydningen av Arktis (Hossain, 2015, s. 96). Samme år kom den første kommunikasjonen om Arktis. Kommisjonen og HR fester der kommunikasjonenes eksistens basert på at europeisk tilknytning til Arktis sitter dypt, og at den er basert på historie, geografi, økonomi og forskningsaktivitet (European Commission & High Representative 2008, s. 1-2). Kommisjonen og HR legger til grunn de miljømessige endringene i Arktis med mulige konsekvenser for internasjonal stabilitet og europeiske sikkerhetsinteresser for hvorfor EU burde øke sin interesse for Arktis (European Commission & High Representative 2008, s. 2).

Det er produsert fire kommunikasjoner om Arktis. Det er viktig å klargjøre at kommunikasjonene ikke nødvendigvis er EU-politikk på samme måte som

nordområdemeldingene er norsk politikk. De er i førsteomgang et uttrykk for hva Kommisjonen og HR legger frem som forslag for felles europeiske politikk.

4.3.1 The European Union and the Arctic Region (2008)

Kommunikasjonen legger frem tre politisk mål for europeisk Arktispolitikk. De skal (I) beskytte og bevare Arktis i samråd med befolkningen, (II) promotere bærekraftig bruk av resurser og (III) bidra til å forbedre multilateralt samarbeid og styringen i Arktis. Store deler av politikken bærer likhetstrekk med norsk politikk på området. Blant annet ønsker kommunikasjonen å videreføre det internasjonale samarbeidet på forskning og kartlegging i Arktis slik at en kan fremskaffe et bedre bilde av miljø- og klimautfordringene. Kommunikasjonen legger fram at et startpunkt for deres arktiske politikk vil være å søke status som permanent observatør i Arktisk råd. Også ønsket om å bedre sikkerheten for kommersielle skip til havs deles, og skyldes dels unionens interesse for mulig nye handelsruter til Asia via Arktis (Hossain, 2015, s. 93) I likhet med Norge støtter EU urbefolkningen og dens rettigheter. Unntaksvis er kommunikasjonen mer skeptisk til noen av tradisjonene som innebærer jakt på sel.

Kommunikasjonen understreker ved flere anledninger at EU og dens medlemsland er store bidragsytere til forskning i Arktis, og dermed også involvert i å løse/besvare vanskelige spørsmål knyttet til endringer i det arktiske miljøet. I tillegg hevder uttalelsen at EU sin politikk har direkte påvirkningskraft på Arktis. På bakgrunn av dette argumenterer Kommisjonen for at EU burde være en åpenbar leder i regionen, gitt dens styrke på kunnskap om klimaendringer og bærekraftig utvikling (European Commission & High Representative 2012, s. 2).

Kommunikasjonen ser på petroleumsressursene i nord som en måte å sikre deres tilgang på energiresurser. Likevel er kommunikasjonen tydelig på at dette må skje med strenge krav til sikkerhet og miljøvern – krav de gjerne ønsker å påvirke. I likhet med petroleumsressursene ønsker de også at fiskeressursene som finnes i Arktis skal forvaltes på en bærekraftig måte – gjennom gode rammeverk. I tillegg legges det delvis opp til at unionen søker å finne mulighet for å skaffe egen fiskeflåte større kvote i området. En utfordring med dette er knyttet til Svalbardtraktatens, der blant annet Norge og EUs medlemsstater har ulik tolkning av den (European Commission & High Representative 2008, s. 9).

4.3.2 Developing a European Union Policy towards the Arctic Region (2012)

Som følge av kommunikasjonens sterke motstand, og Europaparlamentets senere forbud mot selprodukter (en av den største inntektskilden til urbefolkningen i Canada) hindret Canada i Arktisk råd foreløpig EU en permanent observatørrolle i rådet (Phillips, 2009) – Et av Kommisjonens politiske hovedmål i kommunikasjonens fra 2008. Som følge av mottagelsen var trolig denne kommunikasjonen mer en forsonende tone ovenfor de andre interessepartner. (Powell, 2011, s. 117).

Kommunikasjonen bygger videre på målene fra 2008 og legger frem tre slagord som skal oppsummere veien videre: *Knowledge, responsibility* og *engagement* – for å kunne utvikle regionen videre (ansvarlig), trengs god forskning (kunnskap), som kan festes i et vedtektsfestet og institusjonelt rammeverk (engasjement) (Raspotnik, 2018, s. 108). Stor vekt er lagt på generelt samarbeid internasjonalt, og spesielt på samarbeid rundt miljø- og klimaendringer som fortsatt er hovedinteressen til kommunikasjonen (European Commission & High Representative 2012, s. 2-5). Likevel er mange av de politiske målene blitt mer vage, og lite konsise.

4.3.3 An integrated European Union policy for the Arctic (2016)

I en videreutvikling av de to foregående policydokumentene setter denne, i likhet med 2012 uttalelsen, tre hovedelementer til grunn for kommunikasjonen - Climate Change and Safeguarding the Arctic Environment; Sustainable Development in and around the Arctic; International Cooperation on Arctic Issues (European Commission & High Representative 2016, s. 4) – som angivelig er hjørnesteinene i en integrert EU Arktisk politikk som er linket samme gjennom *Knowledge/responsibility/engagement* agendaen etablert i forrige kommunikasjon (Raspotnik, 2018, s. 114).

Det er videre et delvis endret fokus i uttalelsen. Dette ser en på området om å *integre* den arktiske politikken dypere inn i andre EUuropeiske politikkområder (Stepień & Raspotnik, 2016a). Som følge av forankringen ser en at fokusområdet for gjennomføring av politisk aktivitet i nord skifter, og handler i større grad om utvikling av nevnte EUuropeiske områder og mindre om politikktutforming i Arktisk råd (European Commission & High Representative 2016, s.8-13). I sum ser en et endret fokus i EUs politikk, til å handle om utfordringer spesifikk for det europeiske Arktis, samt forslag til bedringer i koordineringen av EU midler (Stepień & Raspotnik, 2016b, s. 13). Et merkbart fravær i kommunikasjonen, til tross for dets relevans, er mineral- og petroleumssektoren. Dette kan trolig forklares gjennom EU sin forsiktige og vage tilnærming til Arktis og dets ømfintlige temaer som en har sett siden den sterke responsen i 2008; som også er tilfelle i denne uttalelsen fra 2016 (Stepień & Raspotnik, 2016b, s. 18).

4.3.4 A strong EU engagement for a peaceful, sustainable and prosperous Arctic (2021)

De generelle prioriteringene i 2021 kommunikasjonen har ikke endret seg betydelig siden 2016. Hovedtemaene klimaendringer og miljø, bærekraftig utvikling og internasjonalt samarbeid forblir de samme (Raspotnik & Stepień, 2021, s. 5). Av aktuell utvikling virker EU som en mer selvsikker aktør i Arktis enn tidligere (Raspotnik & Stepień, 2021, s. 1). Dette er eksemplifisert med at EU for første gang blir presentert som en geopolitisk aktør i Arktis, med strategisk interesse for området (European Commission & High Representative 2021, s. 1). Interessant nok skifter denne uttalelsen fra den forrige, ved å ikke vektlegge de europeiske arktiske dimensjonene like mye. Et av hovedmålene er i stedet denne å posisjonere EUs Arktiske politikk samme med *European Green Deal* (EGD) (European Commission & High Representative 2021, s. 1). Som følge av dette ser en i kommunikasjonen et endret fokus på utvikling av arktiske ressurser: De ressurser som

strid med globale klimamål blir slått ned på, mens de som blir sett på som essensielle i fremtiden blir løftet (Raspotnik & Stepień, 2021, s. 1).

Kommunikasjonen virker ivrig etter å benytte seg av mineralene som finnes i Arktis. Både som ledd i en grønn overgang, men også i form av å sikre europeisk industri tilgang til sjeldne mineraler som er regulert av et noen få land – Kina forsyner verden med 98% av de sjeldne mineralene (European Commission & High Representative 2021, s. 9-11). EU har funnet sitt fokusområdet i Arktis med klima- og miljøvern, og fortsetter fordypningen av dette – store deler av uttalelsen har direkte eller indirekte referanser til temaene (European Commission & High Representative 2021), og det virker som et hovedtema framfor en ettertanke (Raspotnik & Stepień, 2021). 2021 kommunikasjonen bryter merkbart med tidligere fintfølede praksis som en har sett siden 2012, og foreslår å forby ny petroleumsprosjekter i Arktis (European Commission & High Representative 2021, s. 10-11). Dette har også blitt det mest omtalte elementet i det nye policydokumentet (Siebold, Soldatkin, Chalmers, & Jones, 2021). Raspotnik og Stepień skriver om endringen:

The EU seems to be increasingly bolder in using the EU's market power in the Arctic context, hoping to discourage some developments (hydrocarbons), while encouraging others (critical minerals extraction, renewables, innovation) (2021, s. 8).

I sum er EU tryggere på å fremheve sin evne til å påvirke utviklingen i Arktis ved å utøve sin egen markedsrett. En ser at EGD blir brukt som et instrument også i utenrikspolitisk anliggende saker, der det tydeligste aspektet definitivt er forslaget om å ikke åpne for ny petroleumsutvinning i Arktis (Raspotnik & Stepień, 2021, s. 16). På mange områder fortsetter likevel kommunikasjonen å ha et vagt språk, og unngår dels kontroversielle temaer som eksempelvis tolkningen av Svalbardtraktaten.

4.4 Analytisk perspektiv på kommunikasjonenes utvikling

En kan også for kommunikasjonene trekke frem fire utviklingstrekk. Det absolutt viktigste utviklingstrekket en ser er (I) overgangen fra interesse for utvinning av petroleum i Arktis, til å i 2021 foreslå et forbud. Videre ser en (II) at den vage politikken en spesielt så i 2012 og 2016, ble endret i den siste uttalelsen der EU framstår som en mer selvsikker aktør (Raspotnik & Stepień, 2021, s. 1), og at EU våger å være mer kontrær i politikken. Kommunikasjonen er likevel fortsatt vag på en del områder som uoverensstemmelser rund Svalbardtraktaten. En ser (III) at kommunikasjonene fra å være ustrukturert og mangle en klar forankring, til i de senere uttalelsene klarer å forankre den arktiske politikken i en større europeisk politikk med mer tyngde – EGD. Avslutningsvis ser en (IV) at måten EU søker å drive frem politikk endres – i 2008 og 2012 var fast observatørplass i Arktisk råd det politiske målet. Fokuset endret seg i 2016 til å drive politikk gjennom de europeiske områder i Arktis, for så i 2021 handle om å bruke det indre markedet via EGD til å forsøke å forme internasjonal politikk.

EU sin interesse i Arktis er ikke tilfeldig. For det første er Arktis som tidligere etablert blitt et viktigere geopolitisk område. For det andre har de europeiske områdene i stadig større grad falt under EU sitt institusjonelle og juridiske område etter at Finland og Sverige ble med i Unionen, og Norge og Island tok del i Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet (EØS) (Raspotnik, 2018, s. 65). Ut ifra et geografisk ståsted er det derfor ikke unaturlig at Arktis havner på EU sin agenda. Likevel, at EU ikke har en fysisk kystlinje mot Arktis har preget hvilken politikk de kan og har ført (Raspotnik, 2018, s. 67). Dermed mangler EU den samme autoriteten som andre arktiske kyststater har. Derfor kan de noe vage målene en så i perioden mellom 2012 og 2016 sees i sammenheng med unionens behov for å tilpasse seg de arktiske kyststatene, da de arktiske havområdene ligger utenfor EUropeisk juridisk sone. Eksempelvis hadde flere av de arktiske statene reagert kritisk til dokumentene som kom fra Brussel i perioden rundt 2008 kommunikasjonen. Dette gjaldt spesielt turbulensen utløst av Europaparlamentet med «Arctic treaty» og Kommisjonen med «enhancing Arctic governance» temaet (Raspotnik, 2018, s. 108). 2012 kommunikasjonen responderte på dette med å presentere vage og lite utfordrende mål. På samme måte forklares EU sin tydelighet og vilje i 2021 til å drive – det som for noen aktører er – en upopulær politikk med hvilken arena de søker å drive politisk endring på; en overgang fra Arktisk råd til det indre marked. Dette er videre lettere når den arktiske politikken har en bredere politisk forankring i EGD. Likevel, skifte fra å ikke lenger vektlegge de europeiske arktiske dimensjonene er noe overaskede, da dette er den delen av Arktis hvor EU har mest innflytelse gjennom å være en sentral politisk aktør, samt at størst del av de økonomiske midlene brukes her (Raspotnik & Stepień, 2021, s. 15).

En av motivasjonsfaktorene for kommisjonen og HR sin økte interesse for Arktis hang helt klart sammen med naturressursene i området (Hossain, 2015, s. 93). Av den grunn var er det naturlig at kommunikasjonen ønsker å videreutvikle et godt bilateralt forhold med partene som hadde kontroll over disse resursene. EU ville: «... work to strengthen the foundations for long-term cooperation, particularly with Norway and the Russian Federation» (European Commission & High Representative 2008, s. 7). På samme måte bør EU sitt skifte i petroleumssaken sees i sammenheng med EGD. Her ligger det en rekke faktorer under: EU har forpliktet seg til å kutte sine utslipp, ny teknologi gjør det mulig og lønnsomt med fornybar energi, og til slutt har EU i motsetning til Norge, ingen økonomiske insentiver til å fortsette utvinning av petroleum. Avslutningsvis er det slik at EGD-politikken som dikterer hva den arktiske kommunikasjonen skal si (Raspotnik & Stepień, 2021, s. 19), selv om det nødvendigvis ikke er det som er mest kompatibel med realpolitikken.

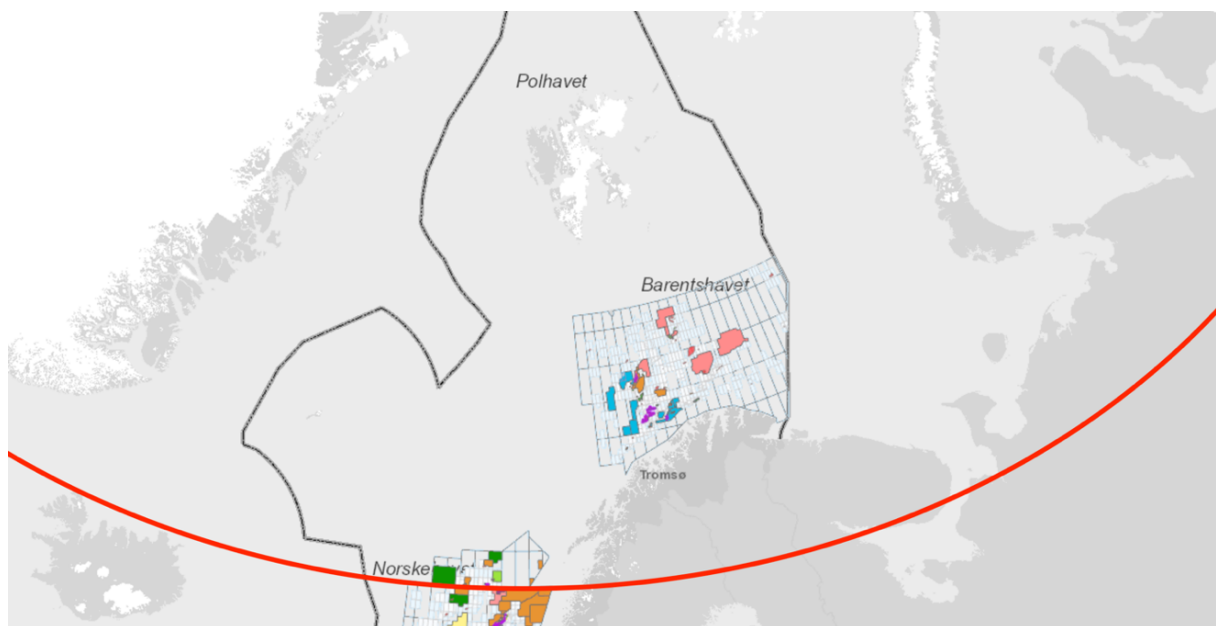
5 Diskusjon

Som en kan se i empirien og analysen er de største norske interessene i Arktis ressursutnyttelse og sikringen av norske suverenitet i omstridte områder. Når det gjelder EU har deres interesser delvis endret seg over tid, og handler i dag om sikringen av miljø og klima, samt tilgang til enkelte ressurser, samtidig som de søker å regulere bruken av andre typer. Det er mye som samsvarer mellom norsk politikk og EU politikk, eksempelvis forsvarlig forvaltning av ressursene uavhengig av aktør. Samtidig er det ulik forståelse i hvor stor grad dette skal skje. Dette er muligens på grunn av ulike forutsetninger. I tillegg er den ulike tolkningen av Svalbardtraktaten en utfordring. På bakgrunn av dette er det trukket ut to *cases* som bemerker seg som mulige konfliktområder: petroleumsutvinning og tolkningen av Svalbardtraktaten. Målet i diskusjonen er å belyse aspektene ved disse to.

5.1 Petroleumsnæringen

5.1.1 EUs økende miljø-press

I kommunikasjonen fra 2021 foreslås det å forby fremtidig utvinning av kull, olje og gass i Arktis som et ledd i EDG (Xenophontos, 2021). I uttalelsen står det under målsetninger for kapittel 2: “(the EU will) *push for oil, coal and gas to remain in the ground, including in Arctic regions, building on partial moratoriums on hydrocarbons exploration in the Arctic*” (Commission & High Representative 2021, s. 11). Om en følger Kommisjonenes definisjon av Arktis presentert i uttalelsene fra 2008, som områder nord for polarsirkelen (European Commission & High Representative 2008, s. 2), innebærer det at alle utvinningsfeltene som ligger i Barentshavet, se figur 2, vil bli berørt av denne politikk.

Figur 2: Norske felt i- og godkjent for utvinning i Barentshavet - Polarsirkelen markert med rød sirkel, 2022. Av Oljedirektoratet. Hentet fra: https://factmaps.npd.no/factmaps/3_0/

Kommunikasjonens mål er i direkte konflikt med de *mål* som nordområdemeldingen presenterer under den petroleumsrettede delen i meldingen. Der blir det eksempelvis prosjektert at to av feltene i Barentshavet - Johan Castberg- og Snøhvit-feltet – har en mulig produksjonshorisont mot 2050-tallet (St. Meld. Nr. 7 (2011-2012), s. 94-95). Enhver ordning knyttet til EUropeiske energipolitikk strekker seg i prinsippet ikke til EØS, og begrenser derfor EUs rettslige innflytelse på den norske kontinentalsokkelen (Koivurova, Kokko, Duyck, Sellheim, & Stepień, 2012, s. 366). Likevel, om EU går inn for å bruke markedsmakten de har, noe de antyder å gjøre i kommunikasjonene – enten i form av særlig avgift eller rett ut forby import – vil det ha store konsekvenser for lønnsomheten til feltene i Barentshavet. Europa er den største importøren av norsk olje og gass (Norsk Petroelium, 2022). Av den produserte gassen som ikke går i såkalte *pipeline* – gassledninger – blir 95,3 prosent eksportert til Europa (BP, 2021, ss. 44-45). Denne type gass blir isteden for eksportert som flytende naturgass på skip, eller *liquefied natural gas* (LNG). For nevnte Snøhvit-felt, som er et gassfelt, er hele produksjonen basert på LNG-eksport (Oljedirektoratet, 2022). Dette kan ha direkte konsekvenser for statens skatte- og avgiftsinntekter fra petroleumsnæringen. Det vil også ha sterk påvirkning på verdiskapningen i Nord-Norge, som igjen påvirker næringsutvikling og arbeidsplasser (St. Meld. Nr. 7 (2011-2012), s. 93). Som norske myndigheter viser i nordområdemeldingene, og spesielt de som har kommet i senere tid der bosetningsmønster og generell innenrikspolitik har blitt viktigere, vil et forbud kollidere sterkt med den norske politikken.

En bør likevel ta de mulige konsekvensene med måte. I motsetning til felt som er koblet til *pipelines* er ikke produksjonsfeltene som lager LNG for transport på samme måte låst til ett type marked. Om EU gjør import av gass fra Barentshavet vanskeligere og/eller mer kostbart til Det indre marked kan norske aktører eksportere til andre markeder. Dette er imidlertid dårlige nyheter for de som skal absorbere kostnadene av den lengere transporten (Lee, 2022), og kan gjøre norsk olje og gass mindre attraktiv.

Kanskje mer realistisk klarer EU å innfri siste del av målet som omhandler utsettelse (og stanse) av leting etter hydrokarboner i Arktis (Commission & High Representative 2008, s. 11). På den ene siden er dette mer håndterbart for Norge. I St. Meld. Nr. 7 (2020-2021) tydeliggjør norske myndigheter at selv om norsk petroleumsvirksomhet er viktig for verdiskapningen på kort og mellomlang tid, ønsker en på lang sikt å finne andre inntektskilder (St. Meld. Nr. 7 (2011-2012), s. 94). På den andre siden er hvilken tolkning av kommunikasjonen som ligger til grunn viktig. Mange av prosjektene i de norske områdene av Arktis er nye og under utbygging og planlegging (St. Meld. Nr. 7 (2020-2021), 92-95), og om også disse skal stanses vil det ha en helt annen betydning. Naturligvis nasjonalt, men kanskje spesielt regionalt i nord. At konsekvensen kan ramme de norske områdene av Arktis ekstra hardt, kolliderer med nordområdemeldingens ønske om bygge opp om Nord-norsk næringsliv. Norske myndigheter skriver at:

Petroleumsvirksomheten har i de seneste årene, og i tiden siden den forrige nordområdemeldingen ble lagt fram i 2011, fått en økende betydning for Nord-Norge. Den har skapt arbeidsplasser og bidratt til velferd i landsdelen. Næringen bidrar også til å løfte produktiviteten i resten av økonomien med læringsprosesser og teknologi-overføring, for

eksempel innen havbruk, maritim industri og helsesektoren. (St. Meld. Nr. 7 (2011-2012), s. 93).

Et videre spørsmål er hvor viktig forbudet mot petroleumsutvinning er for EU. En kan delvis svare på dette spørsmålet ved å se på hvor konsis EU er i sin politikk. Her er det særlig to aspekter en kan trekke frem. For det første blir gass trukket frem – både i Kommisjonens *Clean Energy for All Europeans* (2019), og av Kommisjonspresident Ursula von der Leyen – som et mulig drivstoff i overgangen på vei mot karbonnøytralitet, da det er forbundet med generelt lavere karbonutslipp og mindre miljøpåvirkninger ved utvinning (Raspotnik & Stepień, 2021, s. 10). Dette kan videre underbygges med den praktiske politikken som blir ført. En kan trekke frem byggingen av *Nord Stream 2* rørledningen fra Russland som henter gass fra nettopp de områdene EU ønsker å stanse petroleumsvirksomhet i (Raspotnik & Stepień, 2021, s. 11). For det andre er Europa fortsatt svært avhengig av importert olje og gass. Da Europa fortsatt er avhengig av å import kan en i den arktiske regionen – som understreket av Norge og Russland – i større grad sikre bedre reguleringer og teknologiske rammeverk som fører til en sikrere ekstraksjon, sammenlignet med mange andre land (Raspotnik & Stepień, 2021, s. 11).

5.1.2 Nye vinder i Europa

Siden Kommisjonen og HR la frem kommunikasjonen høsten 2021 har det skjedd store geopolitiske endringer på det europeiske kontinentet. Den russisk-ukrainske krigen har ført til et paradigmeskifte i europeiske sikkerhetspolitikk (Pirozzi, 2022) – både i deltagelse og støtte (Herszenhorn, Bayer, & von der Burchard, 2022), men også på hvordan Europa kan forholde seg til sin egen energisikkerhet. Russisk gass står eksempelvis for over 55 prosent av Tysklands importerte gass, og opp til 67 prosent i enkelte øst-europeiske land (BP, 2019, s. 41). En slik avhengighet truer den europeiske energisikkerheten, og gir dermed Russland makt – gjennom å holde tilbake gass som pressmiddel – over europeiske stater (Bielecki, 2002, s. 237). 8. mars la Kommisjonen frem mål om kutte import av russisk gass med 2/3 for å trygge energisikkerheten (Hovland & Brunborg, 2022). Kommisjonspresident von der Leyen begrunnet kommisjonens plan om kuttene:

We must become independent from Russian oil, coal and gas. We simply cannot rely on a supplier who explicitly threatens us. We need to act now to mitigate the impact of rising energy prices, diversify our gas supply for next winter and accelerate the clean energy transition. (von der Leyen, 2022).

Kommisjonenes syn på Russland som ustabil leverandør viste seg 27. april å stemme, da Russland stengte gassleveransen til Polen og Bulgaria (Hermann, 2022). Dette kan være en faktor som endrer EU sitt syn på petroleumsforbudet. Gitt at Europa mister om lag 50 prosent av den importerte gass-energien, vil en neppe se et stort press fra Brussel om å stanse petroleumsutvinning i Arktis. Dersom Europa mister russisk gass vil de ha behov for olje og gass fra andre parter som for eksempel Norge. Et slik skifte kunne ved første øyekast virke som en god mulighet for norsk petroleum – kommisjonen søker etter gass fra andre parter enn Russland – men et slik tilfelle har praktiske begrensninger.

Produksjonen nærmer seg i følge olje- og energidepartementet makskapasitet (De Rosa, 2022), og videre utbygging er tidkrevende og ikke uten økonomisk risiko (St. Meld. Nr. 7 (2020-2021), 92-95). På den andre siden kan også krigen fremskynde endringer i den europeiske energisektoren som allerede er planlagt/ville skjedd som følge av EDG. Von der Leyen beskrev i uttalelsen fra 8. mars intern produksjon av fornybar energi og hydrogen som det endelige målet (von der Leyen, 2022).

5.2 Svalbard

5.2.1 Svalbardtraktaten og Havrettskonvensjonen

Før en går videre er det relevant å klargjøre forholdene rundt Svalbardtraktaten og dens maritime sone. Øygruppen(arkipel) Svalbard var tidligere regnet som *terra nullius*, men i 1920 tildelte Svalbardtraktaten Norge suverenitet over dens territorier. Traktaten stipulerte imidlertid at norsk suverenitet er underlagt visse vilkår, og tildeler adgangsrett for maritime, industrielle, gruvedriftsbaserte og kommersielle operasjoner for borgere av alle kontraherende parter på Svalbards territorium og dets territorialfarvann (Raspotnik, 2018, s. 38). Traktaten ble utarbeidet før Havrettskonvensjonen, og som følge av dette er det uklart om (a) Norge har krav på de samme suverene rettighetene til territorialhav som til vanlig blir praktisert gjennom Havrettskonvensjonen, og (b) om Svalbardtraktatens bestemmelser gjelder for disse eller ikke (Raspotnik & Østhagen, From Seal Ban to Svalbard – The European Parliament Engages in Arctic Matters, 2014). Med andre ord, har Norge rett på den økonomiske sonen utenfor Svalbards territoriale farvann? Norske myndigheter mener det, men flere av traktatens parter deler ikke Norges syn på avtalen (Raspotnik, 2018, ss. 38-39). Som følge av disse uklarhetene følger en del mulige problemer.

5.2.2 Krabbekrangel i et større perspektiv

“Oli lurks beneath EU-Norway snow crab clash”. Sitatet er fra overskriften på Politico sin nyhetsartikkel om de norske og EUropeiske uoverensstemmelsene om fiske av snøkrabber rundt Svalbard (Bolongaro, 2017). EU krevde at deres medlemsland skulle ha lik tilgang til fiske av snøkrabber i den økonomiske sonen rundt Svalbard, slik mange av deres medlemsland tolket traktaten. I den forbindelse delte Ministerrådet i 2017 ut 20 lisenser for fiske i på kontinentalsokkelen rundt Svalbard (Østhagen & Raspotnik, 2019, s. 196). Fiske av snøkrabbe er et relativt lite anliggende for EU. Spørsmålet manges stilte seg var om de bruker spørsmålet om snøkrabbene for å utfordre Norsk suverenitet over den økonomiske sonen (Hoel, 2020, s. 507).

Dette er kjernene i problemene rundt Svalbard. Om norske myndigheter hadde tillatt fiske av snøkrabbe fryktet trolig norske myndigheter at det kunne sette presedens for håndhevelse av Svalbardtraktaten. Selv om det økonomiske aspektet til snøkrabbene er relativt lite i den store sammenheng – 100 millioner NOK (Østhagen & Raspotnik, 2019, s. 195) – kan en slik presedens undergrave den økonomiske sonen norske myndighet gjør krav på utenfor Svalbard. At kontroversen gjaldt snøkrabber, var mer en tilfeldighet. Ved funn av andre verdifulle resurser i området kan tapte verdier for Norge trolig bli enorme. På et prinsipielt grunnlag kan derfor ikke norske myndigheter godta dette, og

det er blant annet derfor en ser at problematikken knyttet til Svalbard kontinuerlig er tema i nordområdepolitikken. At det frem til nå har gått bra henger mye sammen med hvordan norske myndigheter har forvaltet områdene: Norge har fra 70-tallet tildelt fiskekvoter til de partene som er en del av Svalbardtraktaten, dels for å unngå konflikt (Østhagen & Raspotnik, 2019, s. 192).

5.2.3 Hvem har interesse områdene rundt Svalbard?

For alle som ønsker å drive med utnyttelse av resurser rund Svalbard er det klare insentiver for at Norge ikke skal ha en eksklusiv økonomisk sone der. Om den økonomiske sonen blir lagt under samme klausul for ressursutnyttelse som territoriet Svalbard, vil ikke Norge kunne begrense tilgangen til ressursene, samt heller ikke skatlegge utbytte av dem (FN-Sambandet, 2020).

Til tross for at EU sine intensjoner kan virke klare er bildet noe mer nyansert. For det første er ikke EU en part i Svalbardtraktaten, det er imidlertid en *andel* av medlemslandene som er det, som EU representerer (Østhagen & Raspotnik, 2019, s. 191). For det andre er EU sitt syn og tolkning av traktaten mindre konsistent – de har beveget seg fra å argumentere i retning av «internasjonale farvann» til en posisjon om at «traktaten gjelder», men det har ikke vært noe uttalt tolkning (Østhagen & Raspotnik, 2019, s. 201-202). Likevel virker posisjon deres relativt klar - EU (både kommisjonen og rådet) hevder direkte eller indirekte gjennom utstedelse av lisenser at traktaten gir lik tilgang til øygruppens ressurser også i den økonomiske sonen (Østhagen & Raspotnik, 2019, s. 202). Videre er det uklart hvor stor interesse EU egentlig har i å avklare tolkningen av traktaten. I snøkrabbe-saken kom det senere fram at press fra enkeltaktører i og utenfor EU i stor grad hadde drevet frem saken – i dette tilfelle en håndfull EP-medlemmer som hadde blitt overbevist av interesseaktører fra Baltikum (Østhagen & Raspotnik, 2019, s. 200). Imidlertid kan dette snu hvis insentivene for tilgang til arktiske områder fortsetter å vokse, og EU og dens medlemsland ser det som relevant hevde seg i Arktisk.

Som vi har etablert, er det usikkert hvordan EU forholder seg til utvinning av petroleum i de arktiske områdene. Det er imidlertid fortsatt andre aktører som trolig er interessert i denne muligheten. Storbritannia har tidligere forsøkt å flytte EU og europeiske land sitt ståsted i disfavør av Norge (Østhagen & Raspotnik, 2019, s. 193). Interessen for petroleumsressurser ble sagt å være bakgrunnen for britens interesse for området (Pedersen, 2008, s. 37). For EU sin del handler det angivelig nå om andre ressurser. I første omgang fisk og skaldyrressursene i området, og i andre omgang de mineralene som muligens kan hentes på havbunnen (European Commission & High Representative 2021, s. 9-11). Hvis EU, eller andre aktører, lykkes med å utfordre den norske suvereniteten over områdene kan det ha stor betydning, da retten til den eksklusive økonomiske sonen er knyttet til dette. Likevel er det som nevnt uklart hvor viktig denne saken er for EU, og en negativ utvikling er ikke gitt. Saken er fra norsk side av vesentlig karakter, det er den på langt nær på samme måte for EU. Dette taler for at konflikten kan løses.

5.3 Funn

En ser at 2021 kommunikasjonens mål for petroleumsutvinning i Arktis er i direkte konflikt med planlagt produksjon på norsk sokkel. Om EU virkelig bruker den makten de har gjennom Det indre marked kan det ha store konsekvenser for Norge.

Størrelsesordenen avhenger av hvilke måter denne makten blir utøvd på. Samtidig viser flere ting til at dette ikke vil bli tilfellet: Gass blir beskrevet av europeiske ledere som en *mellomfase* ressurs – det er en renere energikilde enn annet fossilt. Videre har konflikten i Ukraina ført til at Europa er mer avhengig av Norsk olje og gass. Likevel kan konflikten med Russland føre til at den grønne overgangen skje raskere i Europa – trolig først da kan spørsmålet om forbud om petroleum i Arktis bli en reel diskusjon. Hvis det blir tilfellet, kan det være aktuelt for norsk næring å delvis omstille seg form å møte den etterspørselen EU har etter mineraler - *deep sea mining* er en mulighet for den svært tekniske petroleumsindustrien. Dette er lite omtalt i norske policydokumenter om Arktis, men en har sett en økende interesse hos EU så vell som hos andre aktører.

Svalbardtraktatens design, preget av hvilken tid den kommer fra, gjør den til et potensielt problem for Norge. Ettersom flere muligheter for ressursutnyttelse kommer i den eksklusive økonomiske sonen Norge hevder rett på er det trolig at problemet vil vedvare. Selv om det tidligere har vært et krevende politikkområde ovenfor EU og europeiske land har senere tid vist at en løsning også er mulig. Senest 28. april ble EU og Norge enige om en felles forståelse av fiske i områdene rundt Svalbard (European Commission , 2022).

6 Konklusjon

I denne oppgaven har det blitt vist at de klimatiske endringene en har sett i Arktis har ført til en økt geopolitisk interesse for området. Stormakter som Russland, Kina og USA øker sin tilstedeværelse og interesse for området. Det gjelder også for Norge og EU. Forvaltningen av folkeretten i området er god, og en finner godt regulerte avtaler og et godt samarbeidsklima, blant annet i organisasjoner som Arktis råd og Barentssamarbeidet. Dette gjør at et lite land som Norge kan hevde sin rett.

Arktis har siden 2005 vært Norges viktigste utenrikspolitiske satsningsområde. Det har i oppgaven blitt vist at norske policydokumenter har endret seg over tid. Som følge av nye forutsetninger for ressursutnyttelse har politikken dreid bort fra å nesten utelukkende å fokusere på petroleum, til i dag å søke en diversifisert resursnæring. Samtidig ser en at det politiske tyngdepunktet gradvis har beveget seg fra utenriks- til innenrikspolitiske områder. Som følge av den politiske utviklingen i verdensordenen har Norge også gradvis endret hvilke samarbeidspartnere de vektlegger i Arktis. Likevel fastholdes et nødvendig samarbeid med Russland.

EU har hatt vansker med å hevde sin plass i Arktis. Som en aktør uten kystlinje mot de arktiske havområdene har de manglet den nødvendige autoriteten andre aktører i området har. Som følge av det har mange av politikkområdene vært vage og lite støtende. Gjennom EGD har EU klart å forankre arktisk politikk i et større europeiske prosjekt. Dette har ført med seg det kanskje største utviklingstrekket ved EU sin politikk ved at de går fra å støtte utvinning av petroleum i Arktis til i 2021 og forelå å forby boring i fremtiden.

Utfordringene som har blitt trukket frem i casestudien har vist at Norge møter utfordringer i ved den europeiske politikken. Forbudet mot Petroleumsutvinning i Arktisk *kan* ha store negative konsekvenser for petroleumsproduksjon på norsk sokkel. Men, som oppgaven har vist er forholdene mer nyanserte og et direkte forbud er trolig lite sannsynlig i dagens situasjon. Norges suverenitet over havområdene utenfor Svalbard har lenge vært et krevende politikkområde for norske myndigheter. EU sin utprøving av traktatens bestemmelser har vist at det er et potensial for konflikt, spesielt om det blir kamp om begrensede resurser. Likevel har en nylig sett at en felles enighet på enkeltområder er mulig. Hvordan det norske forholdet til den europeiske politikken i Arktis vil bli i fremtiden vil være vanskelig å si, men basert på det tette forholdet til EU og de utfordringer har Norge behersket i av dagens politikk vil en trolig kunne samarbeidet godt uten for store konsekvenser.

7 Kildeliste

- Angell, E. (2010). Statens nordområdesatsning. I E. Angell, S. Eikland, & P. Selle, *Nordområdepolitikken sett fra nord*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Aarebrot, F. (2008, oktober 17). - Ikke distriktspolitikk. (H. Asvall, Intervjuer) NRK. Hentet fra NRK: <https://www.nrk.no/tromsogfinnmark/--ikke-distriktspolitikk-1.6268051>
- Asvall, H., Berg, R., & Norum, F. (2006, oktober 17). - *Ikke distriktspolitikk*. Hentet fra NRK: <https://www.nrk.no/tromsogfinnmark/--ikke-distriktspolitikk-1.6268051>
- Bielecki, J. (2002). Energy security: is the wolf at the dor? *The Quarterly Review of Economics and Finance*, 42(2), ss. 235-250.
- Bolongaro, K. (2017, juni 18). *Oil lurks beneath EU-Norway snow crab clash*. Hentet fra Politico: <https://www.politico.eu/article/of-crustaceans-and-oil-the-case-of-the-snow-crab-on-svalbard/>
- Borgerson, S. G. (2008). Arctic Meltdown: the Economic and Security Implications of Global Warming. *Foreign Affairs*, 87(2), ss. 63-77.
- Bouffarda, T. J., & Rodmanb, L. L. (2021). U.S. Arctic security strategies: balancing strategic and operational dimensions. *The Polar Journal*, 11(1), ss. 160-187.
- BP. (2019). *BP Statistical Review of World Energy*. London: BP.
- BP. (2021). *Statistical Review of World Energy*. London: BP.
- de Carvalho, B., & Leira, H. (2020). *hva er Internasjonal Politikk*. Oslo: Universitetsforlaget.
- De Rosa, M. (2022, januar 27). *EU på gasstokt – men Norge har ikke mer å gi*. Hentet fra E24: <https://e24.no/olje-og-energi/i/66dOqO/eu-paa-gasstokt-men-norge-har-ikke-mer-aa-gi>
- European Commission and High Representative (2008). *The European Union and the Arctic Region*. (COM(2008) 763 final). Brussels, 20.11.2008.
https://eeas.europa.eu/archives/docs/arctic_region/docs/com_08_763_en.pdf
- European Commission and High Representative (2012), *Developing a European Union Policy towards the Arctic Region: progress since 2008*. (JOIN(2012) 19 Final). Brussel, 26.6.2012.
https://eeas.europa.eu/archives/docs/arctic_region/docs/join_2012_19.pdf
- European Commission and High Representative (2016), *An Integrated European Union Policy for the Arctic*. (JOIN(2016) 21 Final), Brussels, 27.4.2016.
https://eeas.europa.eu/archives/docs/arctic_region/docs/160427_joint-communication-an-integrated-european-union-policy-for-the-arctic_en.pdf
- European Commission and High Representative (2021). *A Stronger EU Engagement for a Peaceful, Sustainable and Prosperous Arctic*. (JOIN(2021) 27 Final). Brussels,

13.10.2021. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021JC0027&from=EN>

- European Commission . (2022, april 28). *Fisheries: EU and Norway strengthen cooperation for sustainable fishing in the Northeast Arctic*. Hentet fra European Commission : https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_2722
- European Commission, D.-G. f. (2019, juli 26). *Clean energy for all Europeans*. Hentet fra Publications Office: <https://data.europa.eu/doi/10.2833/9937>
- European Commission, Directorate-General for Energy. (2019, juli 26). *Clean energy for all Europeans*. Hentet fra Publications Office: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/b4e46873-7528-11e9-9f05-01aa75ed71a1/language-en>
- FN-Sambandet. (2020, desember 22). *Havrettskonvensjonen*. Hentet fra FN-Sambandet: <https://www.fn.no/om-fn/avtaler/miljoe-og-klima/havrettskonvensjonen>
- Fukuyama, F. (1989). The End of History? *The National Interest*, 16, ss. 3-18.
- Gabrielsen, P. (2020, november 30). – Regjeringen har ofte vært en motstander i nordområdepolitikken. (C. Kråkenes, Intervjuer) NRK.
- Gjerde, K. L., & Fjæstad, K. (2013). «Det meste er nord»: Støres største satsing. *Internasjonal politikk*, 71(3), ss. 385-393.
- Heininen, L., & Southcott, C. (2010). Globalization and the Circumpolar North: An Introduction. I L. Heininen, & C. Southcott, *Globalization and the Circumpolar North* (ss. 1-21). Fairbanks: University of Alaska Press.
- Hermann, L. M. (2022, april 27). *Tyskland i møte med EU om gassforsyning – overvåker situasjonen nøye*. Hentet fra Dagens næringsliv: <https://www.dn.no/energi/politikk/utenriks/energi/tyskland-i-mote-med-eu-om-gassforsyning-overvaker-situasjonen-noye/2-1-1207870>
- Herszenhorn, D. M., Bayer, L., & von der Burchard, H. (2022, februar 26). *Germany to send Ukraine weapons in historic shift on military aid*. Hentet fra Politico: <https://www.politico.eu/article/ukraine-war-russia-germany-still-blocking-arms-supplies/>
- Hoel, A. (2020, desember). Hav, fisk og ressursforvaltning i nordområdene. *Internasjonal politikk*, 78(4), ss. 500-510.
- Hossain, K. (2015). EU Engagement in the Arctic: Do the Policy Responses from the Arctic States Recognise the EU as a Legitimate Stakeholder? *Arctic Review on Law and Politics*, 6(2), ss. 89-110.
- Hovland, K. M., & Brunborg, I. (2022, mars 8). *Vil kutte avhengigheten av russisk gass: Dette er EUs energiplan*. Hentet fra E24: <https://e24.no/olje-og-energi/i/103IAK/vil-kutte-avhengigheten-av-russisk-gass-dette-er-eus-energiplan>
- Johannessen, L. E., Rafoss, T. W., & Rasmussen, E. B. (2018). *Hvordan bruke teori? Nyttige verktøy i kvalitativ analyse*. Oslo: Universitetsforlaget.

- Klo, A., Andreassen, E., Turnage, V., & Påsche, E. S. (2020, november 27). *Reagerer kraftig på ny nordområdemelding: – Svikter nok en gang Nord-Norge*. Hentet fra NRK: <https://www.nrk.no/tromsogfinnmark/ine-eriksen-soreide-og-regjeringen-legger-frem-sin-nordomrademelding-i-alta-1.15260975>
- Knecht, S., & Keil, K. (2013). Arctic Geopolitics Revisited: Spatialising Governance in the Circumpolar North. *Polar Journal*, 3(1), ss. 178-203.
- Koivurova, T., Kokko, K., Duyck, S., Sellheim, N., & Stepień, A. (2012). the Present and Future Competence of the European Union in the Arctic. *Polar Record*, 48(4), ss. 361-371.
- Lee, J. (2022, april 24). *The Coming Russian Struggle for New Markets for Its Oil*. Hentet fra Bloomberg: https://www.bloomberg.com/opinion/articles/2022-04-24/if-putin-wants-new-customers-for-his-crude-oil-he-ll-need-a-lot-more-tankers?utm_campaign=instagram-bio-link&utm_medium=social&sref=2o0rZsF1&utm_source=instagram&utm_content=view
- Meld. St. 7 (2011–2012). Visjon og virkemidler. Utenriksdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-7-20112012/id663433/?ch=1>
- Meld. St. 9 (2020-2021) Mennesker, muligheter og norske interesser i nord [https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-90- Norsk utenrikspolitisk institutt NUPI \(2019, 28. januar\). Sikkerhetspolitikk og stormaktsinteresser i Arktis \[Video\].](https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-90- Norsk utenrikspolitisk institutt NUPI (2019, 28. januar). Sikkerhetspolitikk og stormaktsinteresser i Arktis [Video].) <https://www.youtube.com/watch?v=4t91QqOxIj4&t=2492s20202021/id2787429/?ch=1>
- Norsk Petroelum. (2022, april 26). *EKSPORT AV OLJE OG GASS*. Hentet fra Norsk Petroelum: <https://www.norskpetroleum.no/produksjon-og-eksport/eksport-av-olje-og-gass/#samlet-eksport>
- Norsk utenrikspolitisk institutt NUPI (2019, 28. januar). Sikkerhetspolitikk og stormaktsinteresser i Arktis [Video]. <https://www.youtube.com/watch?v=4t91QqOxIj4&t=2492s>
- Nye Jr, J., & Welch, D. A. (2014). *Understanding Global Conflict & Coopertatin: Intro to Theory & History*. Essex: Person.
- Ofstedal, K. (2011). The EU in the Arctic: In pursuit of legitimacy and influence. *International Journal*, 66(4), ss. 861-877.
- Oljedirektoratet. (2022). *Tabell – Beskrivelse*. Hentet april 26, 2022 fra Faktasider Oljedirektoratet: <https://factpages.npd.no/nb-no/field/TableView/Description>
- Oljedirektoratet. (2022). *Norske felt i- og godkjent for utvinning i Barentshavet - Polarsirkelen markert med rød sirkel* [Kart] Factmap. https://factmaps.npd.no/factmaps/3_0/
- Palosaari, T. (2011). The Amazing Race: On Resources, Conflict, and Cooperation in the Arctic. *Nordia Geographical Publications*, 40(4), ss. 13-30.
- Paul, M., & Swistek, G. (2022, Februar). Russia in the Arctic: Development Plans, Military Potential, and Conflict Prevention. *SWP Research Paper*(3), s. 41.

- Pedersen, T. (2008). Endringer I Internasjonal Svalbard Politikk. *Internasjonal politikk*, 67(1), ss. 31-44.
- Pedersen, T., & Skagestad, O. G. (2020). En nordområdepolitikk om alt – eller ingenting? *Internasjonal politikk*, 78(4), ss. 490-499.
- Phillips, L. (2009, mai 9). *MEPs ban seal products in face of Canadian indigenous opposition* . Hentet fra euobserver: <https://euobserver.com/green-economy/28070>
- Pirozzi, N. (2022, mai 2). *Has the war in Ukraine made the EU a geopolitical actor?* Hentet fra IPS: <https://www.ips-journal.eu/topics/foreign-and-security-policy/has-the-war-in-ukraine-made-the-eu-a-geopolitical-actor-5909/>
- Powell, R. C. (2011). From the Northern Dimension to Arctic Strategies? The European Union 's Envisioning of the High Latitudes. I L. Bialasiewicz, *Europe in the World* (ss. 105-128). Surrey: Ashgate Publishing.
- Raspotnik, A. (2018). *The European Union and the Geopolitics of the Arctic*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited.
- Raspotnik, A., & Stepień, A. (2021). *Continuity with great confidence. The European Union's 2021 Arctic Policy update*. The Arctic Institute.
- Raspotnik, A., & Østhagen, A. (2014, mars 10). *From Seal Ban to Svalbard – The European Parliament Engages in Arctic Matters*. Hentet fra The Arctic Institute: <https://www.thearcticinstitute.org/seal-ban-svalbard-european-parliament/>
- Raspotnik, A., & Østhagen, A. (2020). How much is the fish? When foreign policy meets fishing interests in the EU's Arctic endeavour. *International Relations*, 35(2), ss. 256-276.
- Regjeringen. (2022, mars 21). *Nordområdene*. Hentet fra Regjeringen.no: <https://www.regjeringen.no/no/tema/nordomradene/id1154/>
- Regjeringen Solberg. (2013). *Sundvolden-plattformen. Politisk plattform for en regjering utgått av Høyre og Fremskrittspartiet*. Sundvollen.
- Regjeringen Stoltenberg II. (2005). Plattform for regjeringssamarbeidet mellom Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet 2005–09 [«Soria Moria»]. Hentet fra https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/smk/vedlegg/2005/regjeringsplattform_soriamoria.pdf
- Siebold, S., Soldatkin, V., Chalmers, J., & Jones, G. (2021, oktober 13). *EU to seek ban on oil and gas exploration in the Arctic*. Hentet fra Reuters: <https://www.reuters.com/business/environment/eu-seek-ban-oil-gas-exploration-arctic-2021-10-13/>
- Skagestad, O. G. (2017, mai 21). *Nordområdene 6.0 – Ringen sluttet?* Hentet fra Minerva: <https://www.minervanett.no/nordomradene-6-0-ringen-sluttet/>
- Skaggestad, O. G. (2014, oktober 10). *Norsk og internasjonal politikk i "Nordområdene" – Historikk og aktuelle utfordringer*. Hentet fra Odd Gunnar Skagestad: <https://ogskagestad.net/NordomrGeneraladvOkt14.pdf>

- St. meld. nr. 30 (2004-2005) Muligheter og utfordringer i nord. Utenriksdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-30-2004-2005-/id407537/?ch=1>
- Steinveg, B., & Medby, I. A. (2020). Nordområdenarrativer og identitetsbygging i nord. *Internasjonal politikk*, 78(4), ss. 535-544.
- Steninberg, P. E., Tasch, J., Gerhard, H., Keul, A., & Nyman, E. A. (2015). *Contesting the Arctic: Politics and Imaginaries in the Circumpolar North*. London: B. Tauris.
- Stepień, A., & Raspotnik, A. (2016b). *The EU's new Arctic Communication: Not-so-integrated, not-so-disappointing?* The Arctic Institute.
- Stepien, A., & Raspotnik, A. (2016a, april 27). *HNN analysis: Is the EU Eventually "Integrating the Arctic?"* Hentet fra High North News: www.highnorthnews.com/analysis-is-the-eu-eventually-integrating-the-arctic-new/
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og Innlevelse: En Innføring i kvalitative metode*. Begen: Fagbokforlaget.
- Tjora, A. (2017). *Kvalitativ forskningsmetoder i praksis*. Oslo: Gyldendal.
- Utenriksdepartementet & Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (2017, april 21). *Nordområdestrategi: Mellom geopolitikk og samfunnsutvikling*. Hentet fra https://www.regjeringen.no/contentassets/fad46f0404e14b2a9b551ca7359c1000/nord_strategi_2017_ny.pdf
- Utenriksdepartementet. (2006). *Regjeringens nordområdestrategi*. Hentet fra Regjeringen: <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/ud/pla/2006/0006/ddd/pdfv/302927-nstrategi06.pdf>
- Utenriksdepartementet. (2006). *Regjeringens nordområdestrategi*. Hentet fra https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/ud/pla/2006/0006/ddd/pdfv/3029_27-nstrategi06.pdf
- Verstad, A. B. (2020, november 27). *Sunna (15) kritiserte regjeringen på direkten*. Hentet fra NRK: https://www.nrk.no/sapmi/sunna-svendsen-_15_-kritiserte-mangel-i-nordomrademeldingen-1.15263169
- von der Leyen, U. (2022, mars 8). REPowerEU: Joint European action for more affordable, secure and sustainable energy. (E. Commission, Intervjuer)
- Wegge, N. (2012). The EU and the Arctic: European Foreign Policy in the Making. *Arctic Review on Law and Politics*, 3(1), ss. 6-29.
- Wergeland, T. (2010, april). *Arctic Shipping Routes - Cost Comparisons with Suez*. Hentet fra Arctis Knowledge Hub: <http://www.arctis-search.com/Arctic+Shipping+Routes+-+Cost+Comparisons+with+Suez>
- Xenophontos, G. (2021, oktober 15). *EU to seek ban on oil and gas exploration in Arctic amidst climate crisis*. Hentet fra Jurist: <https://www.jurist.org/news/2021/10/eu-to-look-for-ban-on-oil-and-gas-exploration-in-the-arctic-amidst-climate-crisis/>
- Young, O. R. (2009). The Arctic in Play: From Cold War Theater of Rapid Change. *International Journal of Marine and Coastal Law*, 24(2), ss. 423-442.

Young, O. R. (2010). Arctic Governance: Pathways to the Future. *Arctic Review on Law and Politics*, 1(2), ss. 164-185.

Østerud, Ø., & Hønneland, G. (2014). Geopolitics and International Governance in the Arctic. *Arctic Review on Law and Politics*, 5(2), ss. 156-176.

Østhagen, A. (2011). Utenrikspolitisk entreprenørskap: EU og utviklingen av en Arktis-politikk. *Internasjonal politikk*, 69(1), ss. 7-35.

Østhagen, A., & Raspotnik, A. (2019). Why Is the European Union Challenging Norway Over Snow Crab? Svalbard, Special Interests, and Arctic Governance. *OCEAN DEVELOPMENT & INTERNATIONAL LAW*, 50(2-3), ss. 190-208.

